

DEMOKRATEN
Officielt Organ for
Fagforeningerne og
Arbejderklassens
faglige Organisa-
tion

Demokraten

Organ for det socialdemokratiske Arbejderparti.
Frihed. Lighed. Broderskab.

1. oktober 1939

se saa gode som Kul



blevet eftertragtet
del. De er lige
! sagde denne
Frue fra Byen,
som forbi netop
naa.

private
er

Tilfælde
skønnes, hensigt
via optage Andra
er, varmes om de
tej ikke er ind-
on.
al steds med-

mmelene i
i Overna-
lov om eks-
er til Sik-
med nød-
ke Last-
il Auto-
mands-

dras
ts i
et-

Forældreskolen,
Marzells Boulevard 12. Telet. 806
Juli - fra KL 10-13.
Bestyrelsen træffes heds eller nær-
mere Anale.

RESTAURANT
Aarhus 11776
1 Kok,
2 Smørrebrødsjomfruer,
Lørdag 2 Aar, 1000 - Kist
Garderobedamer,
Garderobepiccolo
Oldfruepiger,
Køkkenkarle,
24 Aar - Kist
inspektør, 2

2. september

KRIGEN ER BEGYNDT

Tysklands Hær og Luftflåde har aabnet Angrebet
mod Polen

1. september 1939

DANZIG INDLEMMET I TYSKLAND

Generalmobilisering i Frankrig
ved Rigsdagsbeslutning i Berlin

KRIGEN mellem Tyskland og Polen er en Kendsgerning.
I Formiddag meddelte den tyske Værnemagts Overkom-
mando officielt:
Efter Befaling af Førerer og den Oversibefalende har
Værnemagten overtaget den aktive Beskyttelse af Riget. For
at opfylde Pligten til at standse de polske Voldshandlinger er
den tyske Hærs Tropper i Morges gaaet over til Modangreb
over alle de tysk-polske Grænser. Samtidig er Eskadriller af
Luftvaabnet startet for at nedkæmpe militære Maal i Polen.
Krigsmarinen har overtaget Beskyttelsen af Østersøen.
Fjendtlighederne aabnet langs hele den tysk-polske Grænse

Warszawa Radio meddeler, at Tyskerne har værkset et omfattende Angreb mod Byerne i
i den polske Korridor.
Det bekræftes fra tysk Kilde via Paris, at Tyskland har aabnet Fjendtlighederne langs hele
den tysk-polske Grænse. Seks polske Byer er blev bombarderet i Morges af tyske Flyvere, nem-
lig Krakow, Putsk, Viatapowaska, Zukow, Grodn og Vilna.
Senere meddeltes fra polsk Side i Paris, at Warszawa var blevet bombarderet fra Luften Kl.
9, og endelig meddeltes Reuter fra Warszawa, at Krakow og Katowice er blevet bombarderet.
Den tyske Offensiv udvikler sig i tre Retninger, nemlig fra Østpreussen, i Retning af Schie-
sien og mod Nord fra Slovakiet.

Hos Købmanden



Butiksmedhjælper.
Ung Mand over 18 Aar, der regner
godt og er kendt med Butiksmedhjæl-
perarbejde. Kan straks eller til 1. Novbr. saa
Penge i en Forretning i Aarhus, Be-
gynnelsesløst Kr. 100,- - 140,-.
efter Alder og Kvalifikationer. Bilet
nrk. 33410e modt. »Demis Kontor.

Ceres Pilsner
... det er ØL

8. august 1939

Koncentrationslejr alene for Kvinder

Tyske kvindelige „Statsfjender“ vil
bag strømløbende Pigtraad.

(R.B.) London.

Reuters Bureau meddeler fra
Fürstenberg i Mecklenburg:
Tysklands første Koncentra-
tionslejr udelukkende for Kvin-
der vil nu træde i Virksomhed
i Ravensbrücken, en Forstad
til Fürstenberg.
Rigspolitichef Himmler ven-
tes i Løbet af kort Tid at ville
aflægge Besøg i denne nye, ul-
tramoderne Lejr, hvor kun kvin-
delige „Statsfjender“ vil blive
internerede. Hele Lejren er
omgivet af Pigtraadshegn med
elektrisk Højspænding, og en
Afdeling Stormtropper er sta-
dig paa Vagt.

1. september 1939

Politibekendtgørelse angaaende Forberedelse af Mørklægning.

Under Henvisning til Indenrigsministeriets Bekendtgørelse af 31. Aug. 1939 om Borgernes Pligter under Mørklægning, indskræpes det herved alle - private Personer, Virksomheder og Institutioner, saavel som offentlige Myn-
digheder - at det ved Bekendtgørelsen er paabudt alle, der nu af foretage de fornødne Forberedelser til Mørklægning, saaledes at denne med korteste Varsel kan iværksættes efter de Forskrifter, der er angivet i Bekendtgørelsen. Denne er oplæst i Radioavisen og optrykt i samtlige Byens Dagblade.
Det paahviler herefter enhver omgaende at sikre sig, eventuelt ved Indkøb, fornødent Materiale til Afblændinger eller Tildækninger, saaledes at intet Lys er synligt fra Luft til den til alle Husstande i 1938 udgivne Pièce (Veiledning vedrørende Luftværnsforanstaltninger), maa henvises dels Eksemplarer henligger til Afhentning, hvor det er muligt, samt til de i Dagbladen, hvor det er muligt, at Afhentning af Luftværnsalbede.

Unge kan lære af besættelsen

Maria Juul Svalling

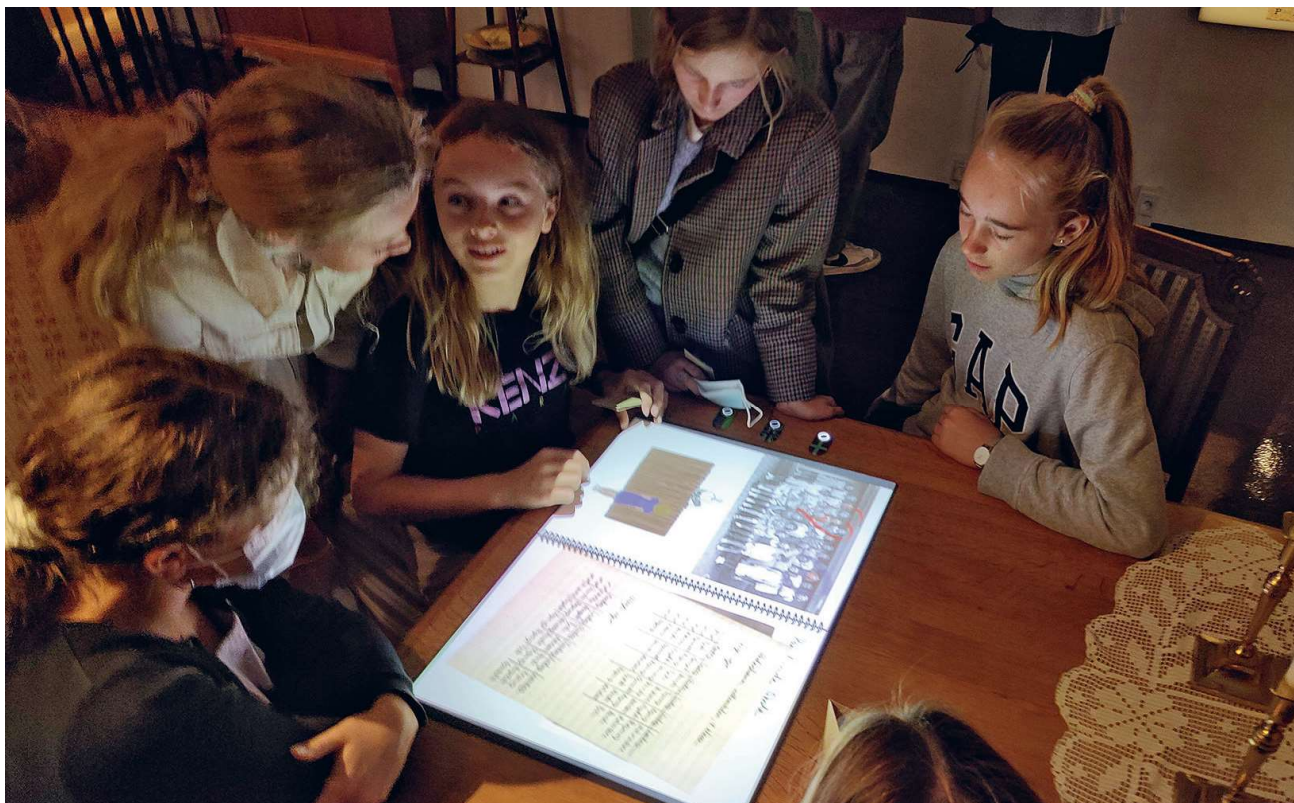
Historien skal gøres relevant for nutidens unge. Det har været en vigtig del af Besættelsesmuseets strategi for formidlingen om besættelsen i Aarhus. I 2020 var det 75 år siden, at Danmark blev befriet, og af naturlige årsager har mange unge ikke et familiemedlem, der kan fortælle om livet under besættelsen. Derfor har Besættelsesmuseet udviklet kildepakker, en avis og et dilemmaspil til de ældste klasser i grundskolen og på ungdomsuddannelserne. Historiker Maria Juul Svalling fortæller om arbejdet med at udvikle undervisningsmaterialet.

Undervisningsmaterialet har den ambitiøse målsætning at gøre nutidens unge i stand til at leve sig ind i følelser og begivenheder, som fandt sted for 75-80 år siden. På den måde kan de også sætte deres egen tid i perspektiv. Ud over at materialet naturligvis skal leve op til faglige krav, skal materialet også være nemt for lærerne at anvende. Derfor valgte museet at ansætte en fokusgruppe, der bestod af fem lærere fra folkeskoler og gymnasier i Aarhus og omegn.

Samarbejde med lærere og elever

Museet har sammensat en særlig undervisningsavis, der dækker hele krigen.

Fokusgruppen udvalgte, hvilke forløb museet skulle videreudvikle ud fra museets idékatalog, og vejledte i, hvilke mål forløbene skulle leve op til. I både folkeskolen og gymnasiet er det et krav til eksamen i historie, at eleverne kan arbejde med kilder og lave et innovativt projekt. Det er ofte en stor udfordring for lærerne. Det er ikke al-



tid så ligetil at få fingrene i historisk kildemateriale, når eleverne skal rådgives om, hvad et innovativt historisk projekt kan bestå af.

Besættelsesmuseets løsning er kildepakkerne, som er museets undervisningsforløb. Formålet med kildepakkerne er at give eleverne mulighed for at komme helt tæt på fortidens mennesker ved at arbejde metodisk med det historiske kildemateriale.

Kildepakkerne er samlinger af originalt kildemateriale fra Besættelsesmuseets arkiv, der er indscannet digitalt og tilpasset opgavesæt. Kilderne kan være alt fra dagbøger og madopskrifter til lovttekster og politiske taler. De er ordnet tematisk, så hver pakke behandler et specifikt emne. Det kan være husmorens hverdag eller modstandsbevægelsens likvideringer af stikkere. Den tematiske opdeling gør, at lærerne hurtigt kan skabe overblik og downloade kildematerialet fra museets hjemmeside.

På Besættelses-
museet formid-
les historien
om hverdagen
i Aarhus anno
1944, blandt
andet igennem
9-årige Hannes
dagbog. Fokus
på den lokale og
personlige histo-
rie gør det let-
tere for nutidens
unge at per-
spektivere forti-
den til nutiden.

Fortiden i nutiden

Besættelsesmuseet er et lokalhistorisk museum, og formidlingen bygger på den nære historie – historien om Aarhus. Den lokale og personfortalte historie er bevaret i undervisningsmaterialet, og det

kommer tydeligt til udtryk i de tre nye undervisningsforløb. Historien bliver genkendelig for eleverne, der kender steder og navne fra deres egen hverdag. På den måde møder fortiden nutiden.

Det personlige og lokale perspektiv udvikler elevernes kildekritiske evner og giver forståelse for brug af historien. Desuden indeholder kildepakkerne forslag til, hvordan man kan arbejde videre med kildematerialet i et innovativt projekt, som underviserne efterlyste. For eksempel ved at bruge kilderne til at lave en hjemmelavet dokumentarfilm eller en byvandring.

Samarbejdet med lærerne var en gevinst for processen. Fokusgruppen hjalp med at udforme arbejsspørgsmålene til kildepakkerne og udvælge temaerne, så forløbet lever op til de faglige krav i både grundskole og på ungdomsuddannelser.

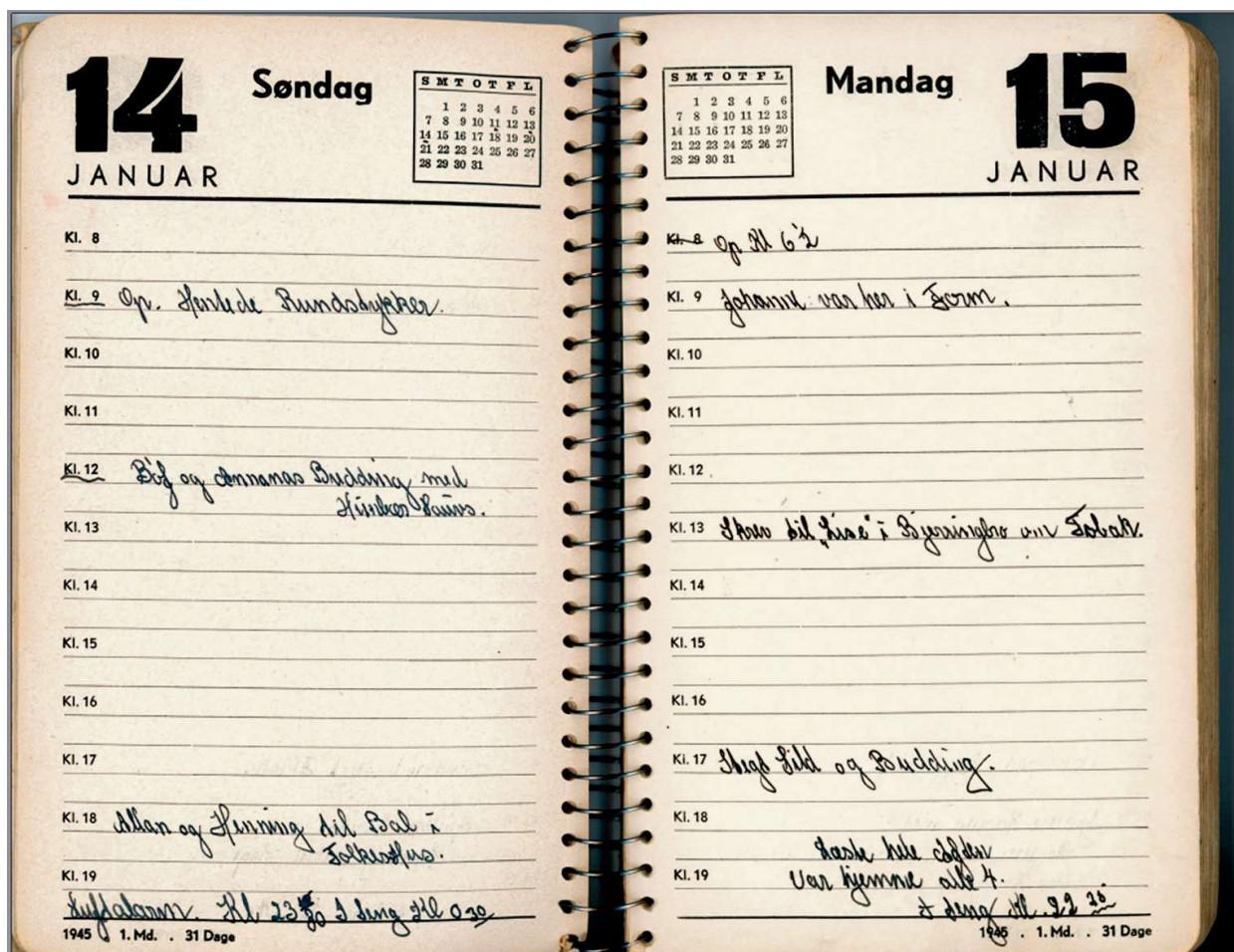
Tæt på historien

Det er et af Besættelsesmuseets stærkeste våben, at det var her, det skete. Museet har til huse i den gamle politistation, som fra 1944-1945 var hovedkvarter for det frygtede tyske sikkerhedspoliti, Gestapo. Når gæsterne bevæger sig rundt i cellerne, som nu er indrettet til udstillinger, befinder de sig lige i hjertet af historien.

Det er en fantastisk mulighed for at komme tæt på historien, men ud fra et praktisk perspektiv har det også sine udfordringer. De små lokaler og labyrintlignende gange i den historiske bygning gør det vanskeligt at lave undervisningsforløb for klasser med 20-30 elever. Derfor var næste udfordring, hvordan vi får historiens vingesus ind i klasselokalerne.

Løsningen blev klassisk. En avis. En undervisningsavis. En fysisk avis, som museet har udformet og trykt, så den er identisk med 1940'ernes aviser. Den er sammensat af artikler, annoncer og reklamer fra den aarhusianske, socialdemokratiske avis 'Demokraten'. Når eleverne arbejder med avisen og læser originale artikler i datidens sprog, kommer de tæt på fortiden.

Avisen indeholder historier fra perioden 1939-45, hvor hvert opslag omhandler et år. Den skaber overblik over perioden – ud fra et lokalt, nationalt og globalt perspektiv. Eleverne bliver ud over det kildekritiske arbejde i stand til at identificere sammenhænge mellem globale begivenheder og ændringer i danskernes hverdagsliv.



Viden for alle

Fokusgruppen gjorde opmærksom på, at mange skoler uden for Aarhus C ikke har ressourcer til at tage på ekskursioner. Det var endnu et argument for at udarbejde de tre undervisningsforløb i transportable udgaver.

Det er dilemmaspeilet et godt eksempel på. Her er udstillingens gennemgående element – legitimationskortet, hvor man følger en persons historie – omformet til et rollespil i et fysisk kortspilformat.

I spillet trækker hver elev en person, hvis historie de skal følge. Det kan for eksempel være en dansk nazist eller en husmor. Undervejs i spillet møder spillets personer et dilemma, som de skal tage stilling til. Personerne i spillet er fiktive, men historierne og dilemmaerne er baseret på virkelige mennesker og begivenheder fra Aarhus. På den måde får eleverne et konkret indblik i historien. Dilemmaerne gør det tydeligt for eleverne, at besættelsens moralske valg ikke kun kan gøres op i sort og hvidt.

En husmors dagbog fra besættelsen er en af de kilder, som eleverne støder på i kildepakkerne. Eleverne går selv på opdagelse i de originale kilder.

Begejstring for det analoge

Det var fra processens begyndelse besluttet, at udviklingen af materialet skulle inkludere en test på målgruppen, hvor eleverne skulle afprøve forløbene og give bud på det endelige resultat. Fokusgruppen skaffede kontakt til seks skoleklasser fra 8. klasse til 3. g.

De unge var begejstrede for at arbejde med rigtige kilder. Da vi spurgte eleverne i en 9. klasse om, hvordan vi kunne gøre avisen endnu bedre, foreslog en elev, at man kunne gøre den digital. På den måde ville materialet være mere i tråd med, hvad de unge var vant til. Meget mere nåede der ikke at blive sagt, før klassekammeraterne protesterede. En anden elev sagde, at det var bedre at sidde med en fysisk avis. På den måde følte man sig nemlig som en detektiv, der gik på jagt i historien. Begejstringen for det analoge var gennemgående for alle klasserne, hvor materialet blev afprøvet.

Eleverne havde flest konstruktive kommentarer til dilemmaspillet. Det var i særlig grad spillets regler og komplicerede sprog, som skulle tilpasses. Samarbejdet med eleverne viste, at eleverne ikke forstod flere af datidens udtryk, for eksempel værnemager, bolsjevik og angiveri. Dog syntes eleverne, at spillet og personerne i spillet var mere virkelighedstro og lettere at leve sig ind i, når sproget passede til tiden. Derfor foreslog de, at der kunne følge en ordforklaring med til spillet. Ordforklaringen blev tilføjet, og eleverne var med til at udvælge ordene.

At huske, hvad man har lært

At de tre nye undervisningsforløb lægger vægt på aktiv deltagelse, vakte størst begejstring hos de unge. Før testene i skoleklasserne blev dilemmaspillet mødt af skepsis fra nogle af museets samarbejdspartnere og endda fra elever. Ville det blive for meget sjov og ballade? Ville eleverne reelt lære noget af at spille frem for at læse kilder?

For at afprøve tvivlen skulle hvert forløb testes af mindst to forskellige klasser – en folkeskoleklasse og en gymnasieklasse. To uger efter testen vendte vi tilbage til klasserne for at spørge eleverne, hvad de kunne huske fra sidst.

Både museets medarbejdere og lærerne var imponerede over, hvor meget eleverne kunne huske. Mange fremhævede detaljerige historier om besættelsen, begivenheder, centrale personer og slogans fra reklamer i avisen.



Om dilemmaspillet sagde en 9.-klasseselev fra Lisbjergskolen: "Det var sjovt at lære historie igennem et spil. Det var mere spændende end almindelig undervisning. Man kan bedre huske det, man lærte, fordi man skulle leve sig ind i det."

Der er ingen tvivl om, at eleverne levede sig ind i materialet og besættelsens problemstillinger. Under testene kom det i flere tilfælde til højlydte diskussioner i klasserne, når der blev spurgt, om karakteren Marius fra dilemmaspillet var en stikker eller ej.

Forløbene med testklasserne viste, at eleverne fik forståelse for, hvad besættelsen indebar, og hvad mangeltid og krisetid betød for menneskene under krigen.

De unge kan lære af besættelsen

Museets nye undervisningsmaterialer tydeliggør vigtigheden af vores demokrati for de unge. Eleverne opdager på egen hånd, at frihed til at forsamles, til at tale og til at demonstrere ikke kan tages for givet.

I dilemmaspillet skal eleverne leve sig ind i besættelsestidens mennesker. Alle dilemmaer er baseret på virkelige hændelser i Aarhus.



I det nye undervisningsmateriale arbejder eleverne med originale kilder og lærer at arbejde kildekritisk og at identificere og analysere historiebrug. De lærer at sætte deres egen tid i perspektiv og få en dybere forståelse for vores fælles historie og at forholde sig kritisk til de mange informationer og fake news, der præger de unges hverdag i dag.

Good learning

The Occupation Museum has developed three new teaching programmes in close cooperation with teachers and pupils from primary and high schools. The aim was to make the Occupation relevant to the young people of today.

Good learning depends on the young finding the material stimulating, entertaining and relatable. For that reason the Occupation Museum involved six school classes who helped to test and adapt the courses. The new courses were developed in close collaboration with a focus group consisting of teachers from primary and high schools.

The three courses are based on local-historical, source-close and personally narrated material. This means that the pupils themselves go exploring history at eye-level with the people of the past. Through source-critical analysis they gain an understanding of life during the Occupation and its significance for the society of today.